ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti
Tashqi iqtisodiy faoliyat kafedrasi

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Yevropa Ittifoqi va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish yo’llari

Toshkent 2025

Asosiy savollar

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

- Yevropa Ittifoqi (YI, SHH, YZ)
- Barqaror rivojlanish maqsadlari
- Ittifoqda maqsadlar bo’yicha natijalar

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

50-yillardan so‘ng G‘arbiy Yevropada jahon xo‘jaligida ikkita asosiy integratsion guruh – Yevropa iqtisodiy hamjamiyati (EIX) va Yevropa erkin savdo uyushmasi paydo bo‘ldi, bu mintaqada integratsiya jarayonlari katta tezlikda rivojlandi.

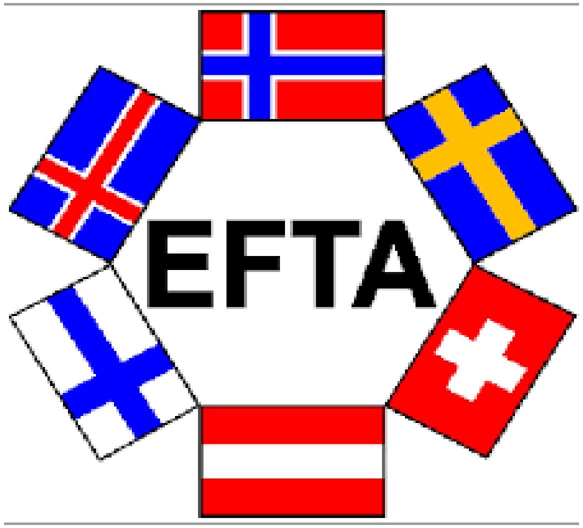

Дания, Норвегия, Швеция, Австрия, Швейцария и Португалия.

Франция, ФРГ, Италия, Бельгия, Нидерланды, Люксембург.

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Yevropa Ittifoqining tashkil topishi va rivojlanishi

- **1951-yil** – **Yevropa Ko’mir va Po‘lat Hamjamiyati** (EKPH) tashkil etilgan.
- **1957-yil** – Rim shartnomasi bilan **Yevropa Iqtisodiy Hamjamiyati** (EIH) va **Yevropa Atom Energetikasi Hamjamiyati** (Euratom) tuzilgan.
- **1993-yil** – **Maastrix shartnomasi** kuchga kirib, Yevropa Ittifoqi rasmiy shakllangan.
- **2002-yil** – Yevro valyutasi joriy etilgan.
- **2004-yil** – 10 yangi davlat a’zo bo‘lib, kengayishning eng katta to‘lqini yuz berdi.
- **2016-yil** – Buyuk Britaniya "Brexit" orqali Ittifoqni tark etishga ovoz berdi.
- **2020-yil** – Buyuk Britaniya rasman Yevropa Ittifoqidan chiqdi.

- **Markaziy organlari**:
  - **Yevropa Kengashi** (Brussel, Belgiya)
  - **Yevropa Komissiyasi** (Brussel, Belgiya)
  - **Yevropa Parlamenti** (Strasburg, Frantsiya; Bryussel, Belgiya)
  - **Yevropa Ittifoqi Sud Tizimi** (Lyuksemburg)

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

- **Rasmiy tillar**: 24 ta rasmiy til, jumladan ingliz, frantsuz, nemis, ispar italyan va boshqalar.
- **Valyuta**: Yevro (€) (20 davlatda)
- **Aholisi**: 450 million kishi
- **Maydoni**: 4.2 million kv.km
- **Maqsadi**: Siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy hamkorlik va integratsiyani ta'minlash.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

- 1992-yilda Yevropa Ittifoqining Maastrixt shartnomasi imzolandi, unda quyidagilar belgilandi:
- - bir Yevropa fuqaroligi.
- - Siyosiy ittifoq.
- - Iqtisodiy va valyuta ittifoqi.

Yevropa Ittifoqi doirasida yagona ichki bozor to'liq tashkil etildi.

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Yevropa Ittifoqi maqsadlari

- Yagona Yevropa hududi
- Ichki bozor
- barqaror rivojlanish
- Ijtimoiy chekinishning oldini olish
- Uyg'unlik
- Tillarga va madaniyatlarga hurmat
- Umumiy tashqi siyosat va xavfsizlik

Источник: https://europarlamentti.info/ru/Cennosti-i-celi/celi/

Yevropa Ittifoqiga 27 ta mamlakat kiradi:

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

- Австрия, Бельгия, Болгария, Венгрия, Германия, Греция, Дания, Ирландия, Испания, Италия, Кипр, Латвия, Литва, Люксембург, Мальта, Нидерланды, Польша, Португалия, Румыния, Словакия, Словения, Финляндия, Франция, Хорватия, Чехия, Швеция и Эстония.

ECESBF

Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

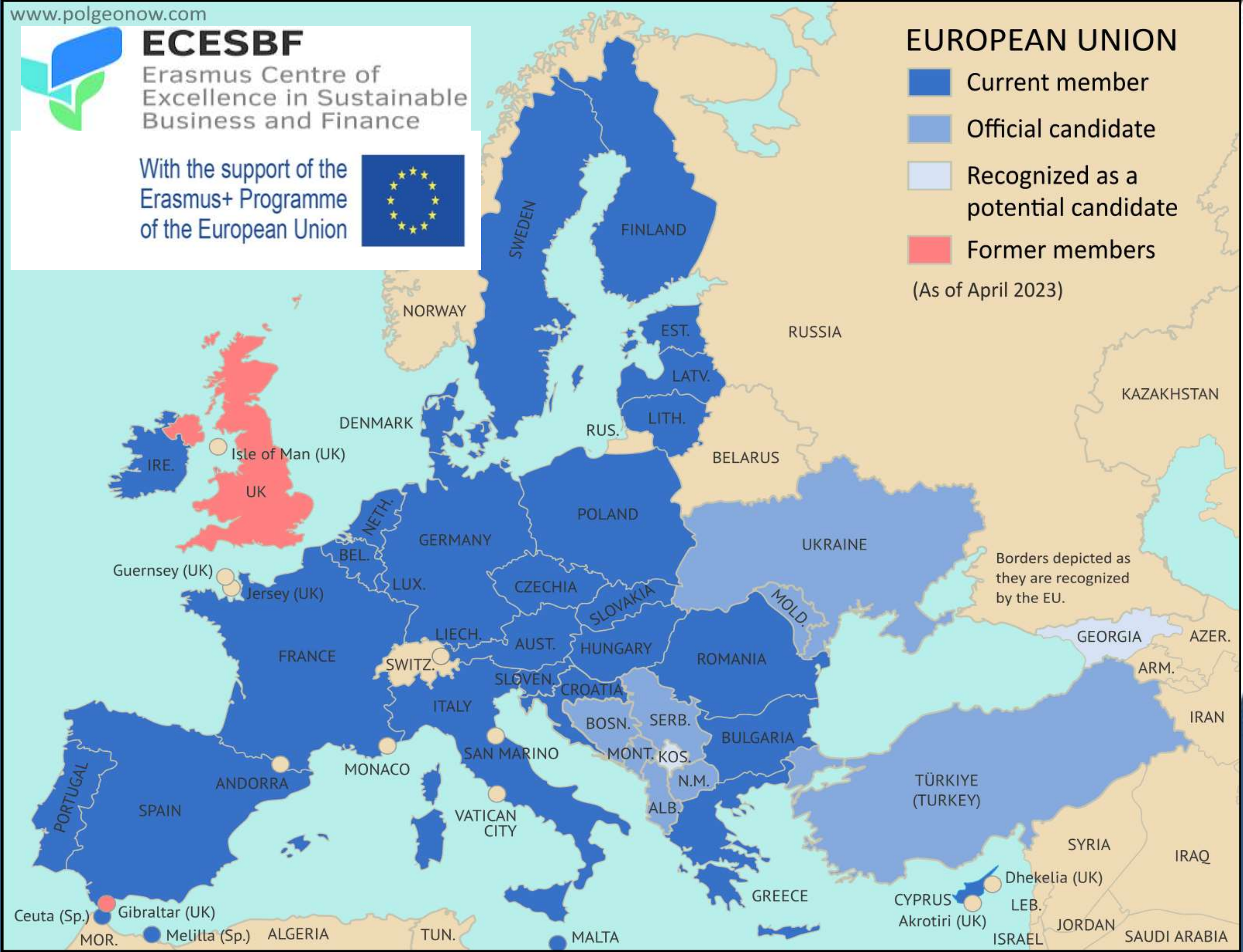

Сана	Мамлакат	Умум
25 март 1957	Бельгия, Германия, Италия, Люксембург, Нидерландия, Франция	6
1 январь 1973	Буюк Британия, Дания, Ирландия	9
1 январь 1981	Греция	10
1 январь 1986	Испания, Португалия	12
1 январь 1995	Австрия, Финляндия, Швеция	15
1 май 2004	Венгрия, Кипр, Латвия, Литва, Мальта, Польша,Словакия, Словения, Чехия, Эстония	25
1 январь 2007	Болгария, Румыния	27
1 июля 2013	Хорватия	28

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance
With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Yevropa Ittifoqining asosiy tamoyillari

1.Erkin harakat – odamlar, tovarlar, xizmatlar va kapitalning erkin harakati.

2.Yagona bozor – a'zolar o‘rtasida bojxona cheklovlarining olib tashlanishi.

3.Qonun ustuvorligi – YI qonunlari barcha a'zolar uchun majburiydir.

4.Ijtimoiy siyosat – ta’lim, mehnat huquqlari va ekologiya bo‘yicha hamkorlik.

5.Xavfsizlik va tashqi siyosat – jamoaviy mudofaa va diplomatik munosabatlar.

Yevropa Ittifoqining afzalliklari va muammolari

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

- **Afzalliklari**:
- Erkin harakat (viza va bojxona cheklovlari yo‘q)
- Katta bozor (450 mln iste’molchi)
- Yevro valyutasining barqarorligi
- Oliy ta’lim va ilmiy hamkorlik (Erasmus dasturi)
- Tashqi siyosatda hamkorlik va tinchlikni saqlash

- **Muammolari**:
- Ichki kelishmovchiliklar (masalan, muhojirlar masalasi)
- Buyuk Britaniyaning chiqishi (Brexit)
- Iqtisodiy tafovutlar (sharqiy va g‘arbiy davlatlar o‘rtasida)
- Milliy suverenitet muammosi (ba’zi davlatlar YI qonunlariga rozi emas)

Shengen hududi (Shengen zona)

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

- **Umumiy ma’lumot:**
- **Shengen hududi** – Yevropa davlatlari o‘rtasida chegara nazoratini bekor qilgan erkin harakat hududi.
- **Tuzilgan yil**: 1985-yil 14-iyun (Shengen shartnomasi imzolangan)
- **Amalda**: 1995-yildan beri
- **A’zolar soni**: 27 ta davlat (2024-yil holatiga ko‘ra)
- **Maqsadi**: Fuqarolar, sayyohlar va ishbilarmonlarning harakatini osonlashtirish va iqtisodiy hamkorlikni kuchaytirish.

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

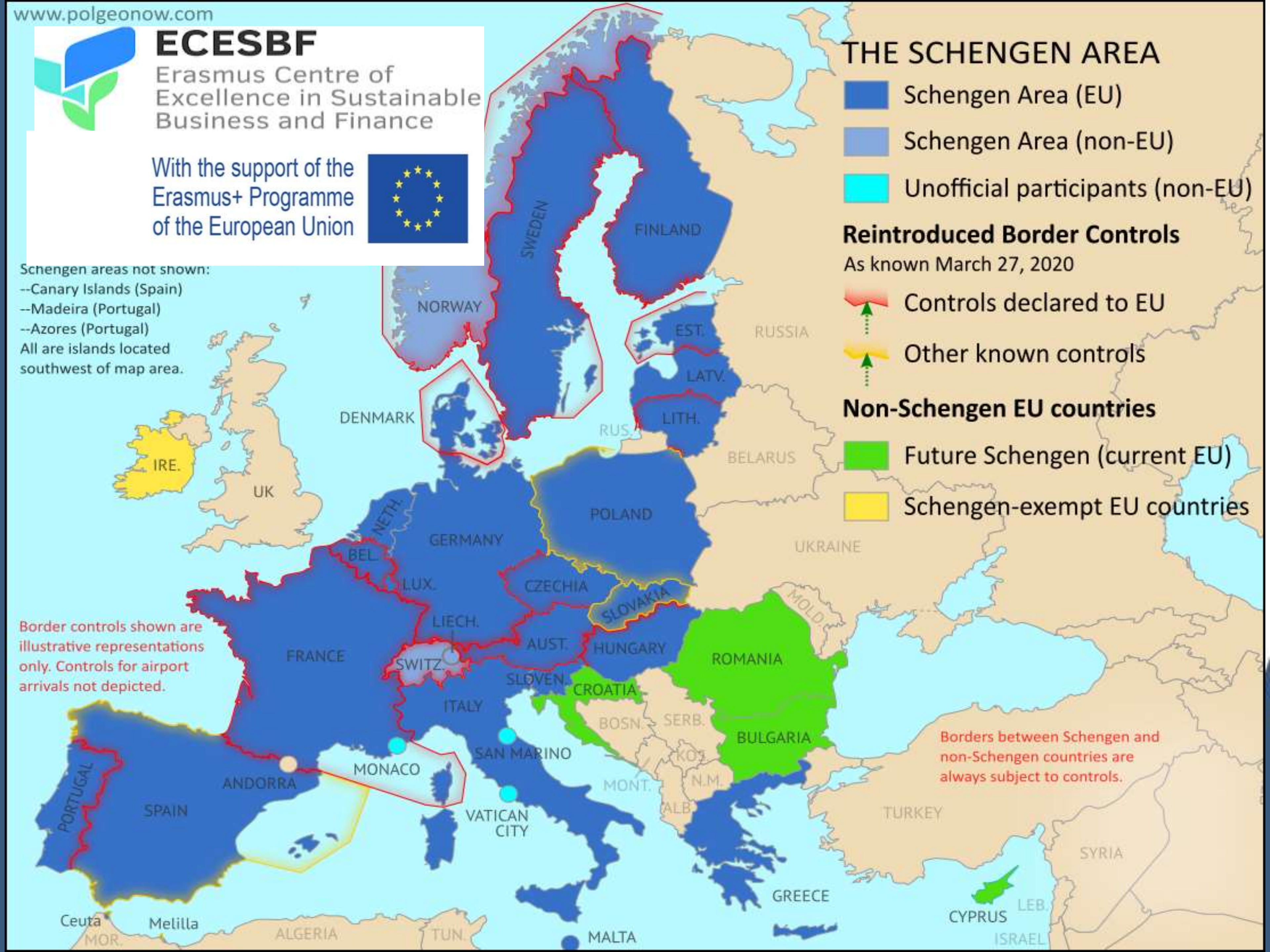

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

- ◆ **Shengen hududiga kirgan, ammo YI a’zosi bo‘lmagan davlatlar**: Islandiya, Norvegiya, Lixtenshteyn, Shveytsariya
  ◆ **YI a’zosi bo‘lsa-da, Shengen hududiga kirmagan davlatlar**: Irlandiya, Kipr, Bolgariya, Ruminiya
- **Shengen vizasi**
- Shengen hududida 90 kungacha vizasiz yoki bitta viza bilan erkin yurish mumkin.
- Shengen vizasi bilan barcha Shengen davlatlariga kirish mumkin.
- Turli viza turlari mavjud: sayyohlik, biznes, o‘qish, ish va boshqalar.

Yevrozona (Eurozone)

- **Yevrozona** – Yevropa Ittifoqining yagona valyutasi – **yevro (€)** dan foydalanadigan davlatlar guruhi.
- **Boshlangan yili**: 1999-yil (raqamli valyuta sifatida), 2002-yil (banknot va tangalar muomalaga kiritildi).
- **A’zolar soni**: 20 ta davlat (2024-yil holatiga ko‘ra)
- **Maqsadi**: Yagona valyuta orqali iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish va inflyatsiyani nazorat qilish.

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

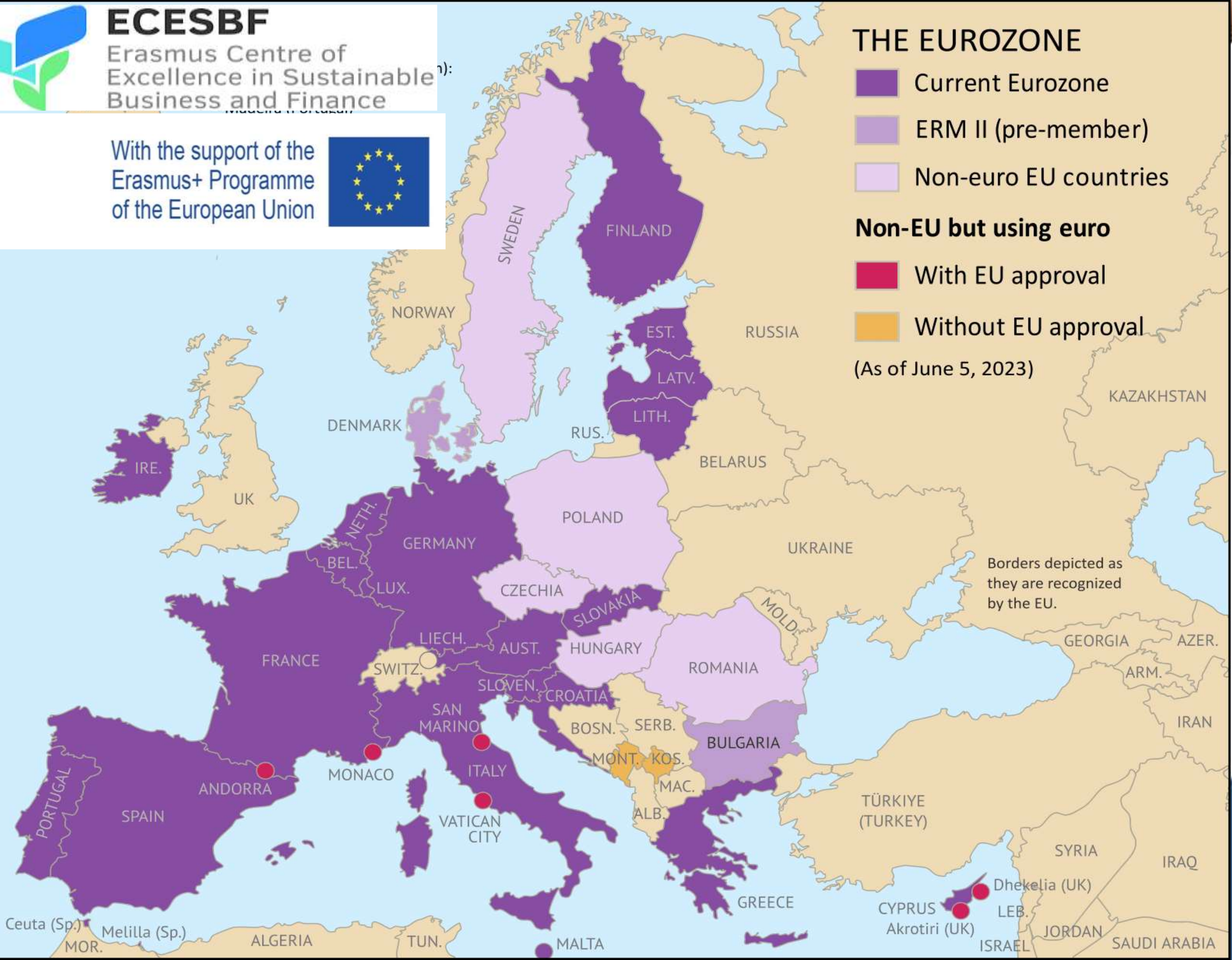

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Yevrozonaga a’zo davlatlar (2024-yil, jami 20 ta)

- Avstriya
- Belgiya
- Kipr
- Estoniya
- Finlyandiya
- Fransiya
- Germaniya
- Gretsiya
- Irlandiya
- Italiya
- Latviya
- Litva
- Lyuksemburg
- Malta
- Niderlandiya
- Portugaliya
- Slovakiya
- Sloveniya
- Ispaniya
- Xorvatiya (2023-yilda qo‘shilgan)

Yevrozonaga kirmagan YI davlatlari: Bolgariya, Chexiya, Daniya, Vengriya, Polsha, Ruminiya, Shvetsiya.

Yevrozonaning afzalliklari va muammolari

+

- Valyuta almashish zarurati yo‘q (turizm va savdo uchun qulay).
- Barqaror iqtisodiy siyosat va inflyatsiyani nazorat qilish.
- Yevro dunyoning eng kuchli valyutalaridan biri.

-

- Har bir davlat mustaqil valyuta siyosatini yurita olmaydi.
- Kichik iqtisodiyoti bo‘lgan davlatlar uchun qiyin bo‘lishi mumkin (masalan, Gretsiya inqirozi).
- Yevrozona ichida iqtisodiy farqlar mavjud.

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Shengen va Yevrozona o‘rtasidagi farqlar

Xususiyat	**Shengen hududi**	**Yevrozona**
Maqsad	Chegarasiz erkin harakat	Yagona valyuta tizimi
Boshlangan yili	1985-yil (shartnoma), 1995-yil (amaliyot)	1999-yil (raqamli), 2002-yil (banknot)
Davlatlar soni (2024)	27 ta	20 ta
Barcha YI davlatlari a’zo emas	Ha	Ha
A’zo bo‘lish majburiyati	Yo‘q	YI davlatlari kelajakda qo‘shilishi kerak
Iqtisodiy ta’siri	Sayohat, savdo va migratsiyani yengillashtiradi	Savdo va investitsiyalarni osonlashtiradi

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Yevropa Ittifoqining barqaror rivojlanish siyosati bo‘yicha ko‘plab ilmiy maqolalar, hisobotlar va rasmiy hujjatlar mavjud. Ayniqsa, "Yevropa Yashil Kelishuvi" (European Green Deal), "Fit for 55" paketi, va "Horizon Europe" dasturlari bo‘yicha tadqiqotlar muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, Jahon Banki va Xalqaro Valyuta Fondi tomonidan e'lon qilingan iqtisodiy tahlillar YI ning barqaror rivojlanish bo‘yicha olib borayotgan siyosatining samaradorligini o‘rganishda asosiy manbalardan hisoblanadi. **"Yevropa Yashil Kelishuvi" (European Green Deal)** Ushbu hujjat Yevropa Ittifoqining 2050-yilgacha iqlim neytralligiga erishish maqsadini belgilaydi va uglerod chiqindilarini kamaytirish, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish va ekologik texnologiyalarni rivojlantirish rejalashtirilgan.

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

YI da BRM yo’lida qilinayotgan ishlar

- **"Fit for 55" paketi**. Bu paket Yevropa Ittifoqining 2030-yilgacha issiqxona gazlari chiqindilarini 55% ga kamaytirish maqsadini qo‘llab-quvvatlash uchun qabul qilingan qonunchilik takliflarini o‘z ichiga oladi.
- **"Horizon Europe" dasturi**. Yevropa Ittifoqining 2021-2027 yillarga mo‘ljallangan tadqiqot va innovatsiya dasturi bo‘lib, barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishga qaratilgan loyihalarni moliyalashtiradi.
- **"Yevropa Ittifoqi va Markaziy Osiyo munosabatlari: pragmatizm, barqarorlik va o‘zaro aloqalarni o‘rnatish"**. Ushbu xalqaro davra suhbati Yevropa Ittifoqi va Markaziy Osiyo o‘rtasidagi hamkorlikni rivojlantirishga bag‘ishlangan.

YI BRM bo'yicha hisobotlar

- "Yevropa Barqaror Rivojlanish Hisoboti 2025" – Ushbu hisobot Yevropaning 41 ta davlati, jumladan, Yevropa Ittifoqi a'zolari, Yevropa Erkin Savdo Assotsiatsiyasi (EFTA) mamlakatlari, nomzod davlatlar va Buyuk Britaniya tomonidan SDG maqsadlariga erishish bo'yicha amalga oshirilgan ishlarga mustaqil baho beradi.
- "BMT Barqaror Rivojlanish Tarmog'i (SDSN) hisobotiga ko'ra, Yevropada SDG bo'yicha taraqqiyot sekinlashmoqda" – Ushbu maqolada Yevropadagi SDG jarayonlarining sustlashuvi va ayrim davlatlar orasidagi tafovutlar tahlil qilingan .
- "2030 Kun Tartibi va SDG'larning Yevropada amalga oshirilishi" – 11 ta Yevropa davlatida SDG'larni bajarish bo'yicha o'tkazilgan tadqiqot natijalari keltirilgan.
- "Yevropa Ittifoqi davlatlarida raqamli transformatsiyaning ijtimoiy barqarorligi" – Ushbu tadqiqotda YI-27 mamlakatlarida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish SDG'ga qanday ta'sir ko'rsatayotgani tahlil qilingan.

YI doirasida barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish uchun qator muhim tashabbuslar yo‘lga qo‘yilgan:

- **Yevropa Yashil Kelishuvi**: Bu dastur YI ni ekologik barqaror iqtisodiyotga aylantirish va uglerod neytralligiga erishishga qaratilgan.
- **Fit for 55 Paketi**: 2030-yilga kelib issiqxona gazlari chiqindilarini 1990-yil darajasiga nisbatan 55% ga kamaytirish rejasini o‘z ichiga oladi.
- **Horizon Europe**: Ilm-fan va innovatsiyalarni rivojlantirish orqali barqaror rivojlanish maqsadlarini qo‘llab-quvvatlovchi dastur.
- **NextGenerationEU**: COVID-19 pandemiyasidan keyingi tiklanish jarayonini tezlashtirish va yashil texnologiyalarga sarmoya kiritish maqsadida qabul qilingan dastur.

ECESBF
Erasmus Centre of Excellence in Sustainable Business and Finance

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Kelajakda YI quyidagi takliflarni amalga oshirish orqali barqaror rivojlanishni yanada jadallashtirishi mumkin:

- Iqlim o‘zgarishiga qarshi kurash bo‘yicha yangi texnologiyalarni joriy etish;
- Barqaror qishloq xo‘jaligi va oziq-ovqat tizimini rivojlantirish;
- Yashil iqtisodiyotni yanada qo‘llab-quvvatlash;
- Fuqarolarning ekologik ongini oshirish va barqaror iste’mol madaniyatini shakllantirish.

- **E’TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT**